

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання

(повна назва інституту/факультету)

Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування

(повна назва кафедри)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Олександра КАРІНЦЕВА

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 2024_р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр**

(бакалавр / магістр)

зі спеціальності 051 Економіка,

(код та назва)

освітньо-професійної програми Економіка та бізнес-інновації

(освітньо-професійної / освітньо-наукової)

(назва програми)

на тему: Аналіз стану та перспективи збільшення інвестицій в Україну

Здобувача(ки) групи Е.мдн-31п

(шифр групи)

_____ Микитченко А.С.

(прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Анастасія МИКИТЧЕНКО

(підпис)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник доц., проф., д.е.н. Олександр ДЕРИКОЛЕНКО

(посада, науковий ступінь, вчене звання, ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Суми – 2024

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри економіки,
підприємництва
та бізнес-адміністрування

_____ Олександра КАРІНЦЕВА

«___» _____ 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи**

для здобуття освітнього ступеня «магістр»

Студента(ки) групи Е.мдн-31, 2 курсу ЦЗДВН
(найменування інституту)

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: 8.051.00.11 «Економіка та бізнес-інновації»

Микитченко А.С.

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема кваліфікаційної роботи: Аналіз стану та перспективи збільшення інвестицій в Україну

Затверджена наказом по СумДУ № _____ від «___» _____ 2024 р.

Термін подання здобувачем вищої освіти завершеної кваліфікаційної роботи: до «___» _____ 2024 р

Вихідні дані до роботи: підручники, навч. посібники, нормативно-законодавча база України, публікації з теми дослідження, сайти компаній, звіти компаній, матеріали спеціалізованих семінарів, курсів, ін. інформаційні ресурси мережі Internet

Зміст основної частини кваліфікаційної роботи (перелік питань, що підлягають розробленню): 1. ІНВЕСТИЦІЇ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙ. 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРУКТУР: УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

3. НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

Перелік ілюстрацій (мають бути представлені під час захисту):

Причини недостатньої інвестиційної активності в Україні. Прямі іноземні інвестиції у 2019-2023 рр. Реінвестиції в Україні від початку воєнного стану, \$ млн (forbes.ua). Основні інвестори в економіку України у 2023-2024 рр. Види інвестицій для інвестора.

Дата видачі завдання: «_____»_____2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи: доц., проф., д.е.н. Дериколенко О.М.

(вч. звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Завдання прийняв(ла) до виконання: «__»_____2024 р. _____

підпис студента(ки)

Примітки:

1. Це завдання є складовою кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня та розміщується після її титульного аркушу.
2. Після складання завдання, студент має ознайомитися із:
  - календарним графіком підготовки кваліфікаційної роботи із зазначеними строками виконання окремих етапів;
  - порядком перевірки кваліфікаційної роботи на наявність ознак академічного плагіату;
  - критеріями оцінювання та вимогами до кваліфікаційної роботи.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми полягає в тому, що інвестиції відіграють важливу роль, як на макро, так і на мікрорівні. По суті, вони визначають майбутнє країни в цілому, окремого суб'єкта господарювання і є локомотивом у розвитку економіки. Проблема інвестицій у нашій країні настільки актуальна, що розмови про них не вщухають. Ця проблема актуальна насамперед тим, що на інвестиціях у України можна нажити величезні статки, але водночас страх втратити вкладені кошти зупиняє інвесторів.

Метою даної дипломної роботи є аналіз структури інвестицій в економіку України та аналіз напрямів активізації.

Для досягнення поставлених цілей було поставлено такі завдання:

1. Вивчити теоретичні та емпіричні аспекти інвестиційних структур України та зарубіжних країн;
2. Визначити роль інвестицій в економіці України;
3. Розглянути основні показники ефективності інвестицій;
4. Проаналізувати структуру інвестицій зарубіжних країн;
5. Виявити основні причини низької інвестиційної активності. Об'єктом дослідження дипломної роботи є структура інвестицій у України.

Предметом дослідження є аналіз стану інвестицій у України.

Дана робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку і списку літератури. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти інвестицій, їх структура та показники ефективності. У другому розділі розглядається інвестиційна структура зарубіжних країн: Китай, Японія, Великобританія. І аналіз інвестиційної структури України в період з 2019 по 2023 роки. У третьому розділі описуються основні причини низької інвестиційної активності в Україні та шляхи вирішення цих проблем. У висновку сформульовано загальні висновки з дипломної роботи. У списку використаних джерел містяться книги, підручники, журнали, статті, інтернет-ресурси, які використовували під час написання роботи.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ВСТУП	6
1. ІНВЕСТИЦІЇ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙ	8
1.1 Сутність і класифікація інвестицій	8
1.2 Показники ефективності	17
1.3 Структура інвестицій	22
2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРУКТУР: УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	24
2.1 Інвестиційний клімат в Україні	24
2.2 Структура інвестицій Японії	27
2.3 Структура інвестицій Великої Британії	30
2.5 Структура інвестицій України	36
3. НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ	42
3.1 Аналіз інвестиційної активності в Україні	42
3.2 Формування комплексу заходів щодо активізації інвестиційних вкладень у України	44
ВИСНОВОК	49
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	50

ВСТУП

Необхідною умовою розвитку економіки є висока інвестиційна активність. Вона досягається за допомогою зростання обсягів реалізованих інвестиційних ресурсів і найефективнішого їх використання в пріоритетних сферах матеріального виробництва і соціальної сфери. Інвестиції формують виробничий потенціал на новій науково-технічній базі та зумовлюють конкурентні позиції країн на світових ринках. При цьому далеко не останню роль для багатьох держав, особливо тих, що вириваються з економічного і соціального неблагополуччя, відіграє залучення іноземного капіталу у вигляді прямих капіталовкладень, портфельних інвестицій та інших активів [33, 34, 46].

Збільшення інвестицій в Україну значною мірою залежить від впровадження сучасних технологій, розвитку інноваційних секторів економіки та створення сприятливого середовища для бізнесу. Цифровізація, цифрові трансформації [35, 37, 43, 44, 50, 54, 55, 57], штучний інтелект [36, 42, 51, 58], відновлювана енергетика [53, 56], впровадження принципів соціальної та солідарної економіки [39, 40, 41, 45, 47], та сталого розвитку [38, 48, 49, 52] мають великий потенціал для залучення інвестицій в Україну, оскільки вони відповідають глобальним трендам і викликам сучасної економіки. Для максимального ефекту важливо синхронізувати зусилля в цих галузях із національною стратегією економічного розвитку та залучати до співпраці міжнародних партнерів.

Актуальність теми полягає в тому, що інвестиції відіграють важливу роль, як на макро, так і на мікрорівні. По суті, вони визначають майбутнє країни в цілому, окремого суб'єкта господарювання і є локомотивом у розвитку економіки. Проблема інвестицій у нашій країні настільки актуальна, що розмови про них не вщухають. Ця проблема актуальна насамперед тим, що на інвестиціях у України можна нажити величезні статки, але водночас страх втратити вкладені кошти зупиняє інвесторів.

Метою даної дипломної роботи є аналіз структури інвестицій в економіку України та аналіз напрямів активізації.

Для досягнення поставлених цілей було поставлено такі завдання:

1. Вивчити теоретичні та емпіричні аспекти інвестиційних структур України та зарубіжних країн;
2. Визначити роль інвестицій в економіці України;
3. Розглянути основні показники ефективності інвестицій;
4. Проаналізувати структуру інвестицій зарубіжних країн;
5. Виявити основні причини низької інвестиційної активності. Об'єктом дослідження дипломної роботи є структура інвестицій у Україні.

Предметом дослідження є аналіз стану інвестицій у Україні.

Дана робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку і списку літератури. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти інвестицій, їх структура та показники ефективності. У другому розділі розглядається інвестиційна структура зарубіжних країн: Китай, Японія, Великобританія. І аналіз інвестиційної структури України в період з 2019 по 2023 роки. У третьому розділі описуються основні причини низької інвестиційної активності в Україні та шляхи вирішення цих проблем. У висновку сформульовано загальні висновки з дипломної роботи. У списку використаних джерел містяться книги, підручники, журнали, статті, інтернет-ресурси, які використовували під час написання роботи.

1. ІНВЕСТИЦІЇ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙ

1.1 Сутність і класифікація інвестицій

У сучасних умовах розвитку української економіки найгострішою проблемою забезпечення динамічної та стабільної діяльності економічних суб'єктів і економіки країни в цілому є інвестиційне забезпечення. Однак в умовах економічної кризи, необхідності диверсифікації виробничо-господарської діяльності через економічні санкції, обмеження інвестиційних можливостей потенційних інвесторів, економічні суб'єкти дедалі більше й більше відчувають потреби в інвестиціях. У зв'язку з цим вельми важливим є дослідження теоретичних питань, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, механізмом інвестування та оцінки ефективності інвестиційних вкладень. Термін «інвестиції» набув широкого поширення у вітчизняній економічній літературі тільки із середини 80-х років, хоча його використання як синоніма поняття капітальних вкладень практикувалося окремими авторами з 60-х років у навчальній і науковій літературі. Разом з тим, залишається в деяких авторів не до кінця визначеним термінологічне поле інвестицій. [14]

Інвестиційна діяльність - це вкладення вільних ресурсів у яку-небудь діяльність з метою отримання прибутку або досягнення іншого корисного соціально-економічного ефекту.

Для економічного суб'єкта, що здійснює виробничу діяльність, вкладення грошових коштів у реалізацію різних проєктів пов'язане з досягненням певної мети залежно від політики, яку проводить підприємство:

- підвищення рентабельності виробничого процесу;
- оновлення об'єктів основних засобів;
- розширення і модернізація виробництва тощо.

Виходячи з цілей і строків інвестування, інвестиції поділяють на довгострокові, що спрямовуються в необоротні активи, і короткострокові, що спрямовуються в оборотні активи.

Довгострокові інвестиції називають капітальними вкладеннями, і вони пов'язані з витратами економічного суб'єкта, спрямованими на створення об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, а також придбання необоротних активів тривалого користування (понад один рік), не призначених для продажу, за винятком довгострокових фінансових вкладень у державні цінні папери, цінні папери і статутні капітали інших організацій.

У науковій літературі використовуються найрізноманітніші види та ознаки класифікації інвестицій. При цьому з погляду об'єктів вкладення важливим є поділ інвестицій на: реальні та фінансові.

Реальні інвестиції або капіталуютворюючі інвестиції характеризують вкладення капіталу у відтворення основних засобів, у створення нематеріальних активів, а також у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей, необхідних для здійснення операційної діяльності економічного суб'єкта. Фінансові інвестиції пов'язані з придбанням цінних паперів та інших фінансових інструментів з метою отримання доходу. [15]

Реальні інвестиції є найбільш значущими і спрямовані на зміцнення матеріально-технічної основи функціонуючого бізнесу. При цьому залежно від цільових інвестиційних завдань реальні інвестиції поділяються на [18]:

-інвестиції в підвищення ефективності. Метою таких інвестиційних вкладень є насамперед створення виробничо-технічних та інших умов для зниження витрат економічного суб'єкта шляхом заміни устаткування, навчання персоналу або інших капітальних заходів;

-інвестиції в розширення виробництва. Метою таких інвестицій є розширення можливостей випуску товарів для ринків, що раніше сформувалися, у рамках уже наявних виробництв;

-інвестиції у створення нових виробництв. Такі інвестиції спрямовані на створення абсолютно нових виробництв і підприємств, що забезпечують випуск нових видів продукції та освоюють нові ринки збуту.

Однак в економічному аналізі застосовується й інше групування інвестицій, здійснюваних у формі реальних капітальних вкладень [23]:

- інвестиції, що спрямовуються на заміну зношеного обладнання;
- інвестиції на модернізацію обладнання;
- інвестиції в розширення виробництва;
- інвестиції на диверсифікацію, пов'язані зі зміною номенклатури продукції, виробництвом нових видів продукції, організацією нових ринків збуту;
- стратегічні інвестиції, спрямовані на впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Як видно з наведених класифікацій, у них існує певна умовність, зумовлена єдиною глобальною метою здійснення реальних інвестицій.

В економічній літературі є й інші класифікації інвестицій, що відображають, як правило, деталізацію їх основних форм. Зокрема, у складі реальних інвестицій виокремлюють [33]:

- оборонні інвестиції, що мають на меті зниження різноманітних економічних ризиків від зростання цін, інфляції та інших негативних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування економічних суб'єктів;
- наступальні інвестиції, які спрямовані на підтримання і розширення високого науково-технічного рівня виробництва і продукції. Усі наведені вище форми реальних інвестицій мають характер наступальних.

В економічній науці реальні інвестиції також залежно від відтворювальної спрямованості поділяють на: валові, реноваційні та чисті інвестиції.

Під валовими інвестиціями на рівні економічного суб'єкта розглядають загальний обсяг інвестованого у відтворення основних засобів і нематеріальних активів у певному періоді капіталу. Реноваційні інвестиції характеризують інвестиції, спрямовані на просте відтворення основних засобів та нематеріальних активів, що амортизуються. Їхня величина прирівнюється зазвичай до суми амортизаційних відрахувань, нарахованих на відтворення в певному звітному періоді.

Чисті інвестиції характеризують обсяг капітальних вкладень, що інвестуються в розширене відтворення основних засобів і нематеріальних активів. У кількісному вираженні чисті інвестиції являють собою суму валових

інвестицій, зменшену на суму амортизаційних відрахувань за всіма видами капітальних активів економічного суб'єкта, що амортизуються, у певному періоді.

Залежно від місця вкладення розрізняють внутрішні та зовнішні інвестиції [11].

Внутрішні інвестиції пов'язані з вкладенням капіталу в розвиток виробничо-технічної бази самого підприємства-інвестора.

Зовнішні інвестиції являють собою вкладення капіталу в реальні активи або фінансові інструменти інших економічних суб'єктів з метою отримання інвестиційних доходів.

Розрізняють також інвестиції за галузевою спрямованістю. Така форма класифікації інвестицій застосовується для макроекономічних цілей і пов'язана з державним регулюванням інвестиційного процесу в масштабах країни. При цьому таку класифікацію застосовують для оцінки інвестиційної привабливості окремих галузей і видів економічної діяльності.

Таку саму мету переслідують під час класифікації інвестицій за регіональною спрямованістю: інвестиції на внутрішньому та міжнародному ринках. Вона дає змогу провести порівняльну оцінку інвестиційного клімату, що склався в різних країнах і регіонах. [38]

Інвестиції на внутрішньому ринку характеризують вкладення капіталу як резидентів, так і нерезидентів на території даної країни.

Інвестиції на міжнародному ринку (або міжнародні інвестиції) характеризують вкладення капіталу економічних суб'єктів нашої країни за межами внутрішнього її ринку.

За регіональними джерелами залучення капіталу виділяють вітчизняні та іноземні інвестиції.

Вітчизняні інвестиції характеризують вкладення національного капіталу (домашніх господарств, підприємств або державних органів) у різноманітні об'єкти інвестування.

Іноземні інвестиції характеризують вкладення капіталу зарубіжними інвесторами (юридичними та фізичними особами) в об'єкти інвестування країни.

Цікавою є класифікація інвестицій за ступенем залежності від доходів: похідні та автономні інвестиції. [17]

Похідні інвестиції зумовлюють зміну обсягу чистого доходу (прибутку) економічного суб'єкта.

Автономні інвестиції не пов'язані з формуванням і розподілом чистого доходу (прибутку) економічного суб'єкта. Наприклад, інвестиції в поліпшення екологічного природоохоронного середовища

Види інвестицій з точки зору інтересів інвестора залежно від рівня прибутковості виокремлюють представлені в табл.1.1

Таблиця 1.1 – Види інвестицій для інвестора

Види інвестицій	Характеристика
Високодохідні інвестиції	інвестиції, очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку за якими істотно перевищує середню норму прибутку на інвестиційному ринку
Середньоприбуткові інвестиції	очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку за інноваційними проектами та фінансовими інструментами інвестування цієї групи приблизно відповідає середній нормі інвестиційного прибутку, що склалася на інвестиційному ринку
Низькоприбуткові інвестиції	очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку зазвичай значно нижчий за середню норму цього прибутку
Безприбуткові інвестиції	здійснення яких інвестор не пов'язує з отриманням інвестиційного прибутку. Такі інвестиції переслідують, як правило, цілі одержання соціального, екологічного та інших видів позаекономічного ефекту

Важливою ознакою класифікації інвестицій є рівень інвестиційного ризику, за яким виділяють такі види інвестицій [21]:

- о Безризикові інвестиції. Вони характеризують вкладення коштів у такі об'єкти інвестування, за якими відсутній реальний ризик втрати капіталу або очікуваного доходу і практично гарантоване отримання розрахункової реальної суми чистого інвестиційного прибутку;

- о Низькоризикові інвестиції. Вони характеризують вкладення капіталу в об'єкти інвестування, ризик за якими значно нижчий за середньоринковий.

- о Середньоризикові інвестиції. Рівень ризику за об'єктами інвестування цієї групи приблизно відповідає середньоринковому;

- о Високоризикові інвестиції. Рівень ризику за об'єктами інвестування цієї групи зазвичай істотно перевищує середньоринковий. Особливе місце в цій групі посідають так звані спекулятивні інвестиції, що характеризуються вкладенням капіталу в найризикованіші проекти або інструменти інвестування, за якими очікується найвищий рівень інвестиційного доходу.

За формами власності інвестованого капіталу виділяють [5]:

- Приватні інвестиції;
- Державні інвестиції;
- Змішані інвестиції.

Приватні інвестиції характеризують вкладення капіталу фізичних осіб, а також юридичних осіб недержавних форм власності.

Державні інвестиції характеризують вкладення капіталу державних підприємств, а також коштів державного бюджету різних його рівнів і державних позабюджетних фондів.

Змішані інвестиції передбачають вкладення як приватного, так і державного капіталу в об'єкти інвестування підприємства.

За характером участі інвестора в інвестиційному процесі виділяють [9]:

- Прямі інвестиції;

□ непрямі інвестиції.

Прямі інвестиції передбачають пряму участь інвестора у виборі об'єктів інвестування та вкладенні капіталу. Зазвичай прямі інвестиції здійснюються шляхом безпосереднього вкладення капіталу в статутні фонди інших підприємств. Пряме інвестування здійснюють здебільшого підготовлені інвестори, які мають досить точну інформацію про об'єкт інвестування і добре знайомі з механізмом інвестування.

Непрямі інвестиції характеризують вкладення капіталу інвестора, опосередковане іншими особами (фінансовими посередниками).

Таким чином, реальні інвестиції на рівні економічного суб'єкта класифікуються за різними ознаками, які дають змогу оцінити їхнє цільове призначення, склад, структуру і характер впливу на виробничо-технічний потенціал підприємства. Така класифікація має важливе значення не тільки для формування інвестиційної програми економічного суб'єкта, а й з метою оцінки їх спрямованості та результативності.

До 90-х років 20 століття в працях вітчизняних учених-економістів поняття інвестиції трапляється рідко і, в основному, дослідження присвячені капітальним вкладенням. Термін «капітальні вкладення» використовувався для характеристики процесу відтворення основних фондів, при цьому капітальні вкладення розглядалися з двох схожих позицій. Переважна більшість праць з питань капітального будівництва містила визначення капітальних вкладень як певних витрат, це визначення збереглося до наших днів, не зазнало змін і зустрічається майже в усіх сучасних працях з інвестування. Воно полягає в тому, що капітальні вкладення - це витрати на створення нових, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння діючих основних фондів виробничого і невиробничого призначення. Таким чином, наведене визначення ґрунтується на так званій витратній концепції капітальних вкладень. Такий підхід переважав в умовах планової економічної системи, заснованої на державній власності на засоби виробництва. [1]

У сучасних визначеннях інвестування також часто йдеться про витрати. Однак сучасними авторами робиться спроба відобразити у визначенні інвестицій необхідні для вкладення ресурси. Це зрозуміло, оскільки поряд із витратною концепцією капітальних вкладень завжди існувала і ресурсна, яка розглядала капітальні вкладення як витрачання фінансових ресурсів для покриття капітальних витрат. За такого підходу визначення капіталовкладень пов'язується з фінансовими ресурсами, необхідними для забезпечення простого і розширеного відтворення основних засобів економічних суб'єктів.

Таким чином, незважаючи на розширення понятійного апарату, розмаїття видів і джерел фінансування, цільових орієнтирів, способів фінансування, в економічній теорії існують два підходи до визначення сутності капітальних інвестицій, які часто мають зрощений характер. Ба більше, трапляються визначення, в яких не звертають увагу на часові характеристики капітальних інвестицій.

У зарубіжній теорії також зустрічаються різні визначення інвестицій. Зокрема, у підручнику з економіки С. Фішера, Р. Дорнбуша та Р. Шмолензі йдеться: «Інвестиції - це витрати на створення нових потужностей з виробництва машин, фінансування житлового та промислового будівництва». Американські вчені К. Макконнелл і С. Брю також розуміють під інвестиціями капітальні вкладення. Вони класифікують інвестиції таким чином [13]:

- o інвестиції фірм у виробничі потужності та обладнання;
- o інвестиції в нове житлове будівництво;
- o фінансування зайвих виробничих запасів.

Отже, до поняття інвестицій вони не включають цінні папери та нематеріальні активи. Однак за кордоном є й прихильники розширеного трактування поняття інвестицій. Так, найпоширенішою вважається класифікація інвестицій залежно від об'єкта їх вкладення [19]:

- матеріальні, пов'язані з вкладенням господарськими суб'єктами капіталу в матеріальні цінності, зокрема, будівлі та споруди, машини та обладнання, нерухомість тощо;

- фінансові, пов'язані з вкладенням капіталу в акції, облігації та інші цінні папери, на депозити і в статутні капітали інших організацій;
- нематеріальні, пов'язані з придбанням прав користування природними ресурсами та вкладеннями в проведення наукових досліджень і розробок, підвищення кваліфікації та інші види інтелектуальних інвестицій.

Така класифікація інвестицій нам видається вельми вдалою з точки зору мікроекономічних позицій і майже відповідає структурі активу бухгалтерського балансу. Зокрема, у першому розділі «Необоротні активи» інвестиції (капітальні вкладення) в основні засоби та нематеріальні активи, а в другому розділі «Оборотні активи» відображаються вкладення в матеріально-виробничі запаси, грошові кошти, розрахунки та в цінні папери.

Таким чином, узагальнюючи сказане, можна зазначити, що інвестиції - це ширше поняття, яке характеризує вкладення грошових коштів, матеріальних і нематеріальних цінностей, майнових прав, цінних паперів та інших видів коштів в об'єкти підприємницької діяльності з метою одержання прибутку та досягнення соціально-економічного ефекту. Капітальні вкладення - це частина інвестицій, що спрямовуються в основний капітал, у тому числі на нове будівництво, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння, придбання машин, устаткування, інвентарю, проведення проєктно-вишукувальних та інших робіт.

Отже, капітальні вкладення - більш вузьке поняття і вони можуть розглядатися лише як одна з форм інвестицій, вкладених у відтворення основних засобів і нематеріальних активів. Капітальні вкладення являють собою витрати, пов'язані з новим будівництвом будівель, споруд, придбанням машин і устаткування, інвентарю, а також розширенням і реконструкцією діючого виробничо-технічного потенціалу економічного суб'єкта.

1.2 Показники ефективності

Як правило, оцінка інвестиційних проектів проводиться за стандартними методиками і включає розрахунок таких показників ефективності інвестицій [7]:

- Чиста поточна вартість проекту (NPV);
- Внутрішня норма рентабельності (IRR);
- Індекс прибутковості інвестицій (PI);
- Індикатор ROC;
- Дисконтований період окупності (PP).

Чиста поточна вартість проекту (NPV):

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1+R)^t}$$

де:

n, t - кількість часових періодів,

CF - грошовий потік (Cash Flow),

R - вартість капіталу (ставка дисконтування, Rate). [19]

Даний показник визначають, як різницю між поточною вартістю грошових надходжень за проектом або інвестицій і поточною вартістю грошових виплат на отримання інвестицій, або на фінансування проекту, розраховану за фіксованою ставкою дисконтування. Значення NPV можна уявити як результат, одержуваний негайно після ухвалення рішення про здійснення цього проекту, тому що під час розрахунку NPV виключається вплив фактора часу, тобто якщо значення показника:

$NPV > 0$ - проект принесе прибуток інвесторам;

$NPV = 0$ - збільшення обсягів виробництва не вплине на отримання прибутку інвесторами;

$NPV < 0$ - проект принесе збитки інвесторам.

Перша особливість чистої поточної вартості проекту (чистого приведенного доходу) полягає в тому, що, будучи абсолютним показником ефективності інвестиційного проекту, він безпосередньо залежить від його розміру. Чим

більшим є розмір інвестиційних витрат за проектом і відповідно сума планованого чистого грошового потоку за ним, тим вищою (за інших рівних умов) буде абсолютна сума NPV.

Друга особливість чистої поточної вартості проекту полягає в тому, що на її суму сильний вплив справляє структура розподілу сукупного обсягу інвестиційних витрат за окремими періодами часу проектного циклу. Чим більша частка таких витрат здійснюється в майбутніх періодах проектного циклу (по відношенню до його початку), тим більшою за інших рівних умов буде і сума планованого чистого приведенного доходу за ним. Найменше значення цього показника формується за умови повного здійснення інвестиційних витрат з наявністю проектного циклу.

Третя особливість чистої теперішньої вартості проекту полягає в тому, що на його чисельне значення істотний вплив чинить час початку експлуатаційної стадії (відносно часу початку проектного циклу), що дає змогу почати формування чистого грошового потоку за інвестиційним проектом. Що триваліший часовий інтервал між початком проектного циклу і початком експлуатаційної стадії, то меншим за інших рівних умов буде розмір NPV.

І нарешті, особливість чистого приведенного доходу полягає в тому, що його чисельне значення сильно коливається залежно від рівня дисконтної ставки приведення до теперішньої вартості основних показників інвестиційного проекту - обсягу інвестиційних витрат і суми чистого грошового потоку.

На величину NPV впливають два види чинників: виробничий процес (більше продукції - більше виручки, менші витрати - більше прибутку тощо) і ставка дисконтування. А також впливає масштаб діяльності, виражений у «фізичних» обсягах інвестицій, виробництва або продажів.

Звідси випливає природне обмеження на застосування цього методу для зіставлення різних за цією характеристикою проектів: більше значення NPV не завжди відповідатиме ефективнішому варіанту капіталовкладень. У подібних випадках рекомендується використовувати показник рентабельності інвестицій, званий також коефіцієнтом чистої поточної вартості (NPVR).

Зазначений показник являє собою відношення чистої поточної вартості проекту до дисконтованої (поточної) вартості інвестиційних витрат (PVI).

Внутрішня норма рентабельності (IRR):

$$0 = \sum_{t=0}^n \frac{CF_t}{(1 + IRR)^t}$$

де:

CF t - грошові потоки від проекту в момент часу;

t, n - кількість періодів часу;

IRR - внутрішня норма прибутковості. [4]

На відміну від NPV, IRR має сенс тільки для інвестиційного проекту, тобто коли один із грошових потоків (зазвичай найперший) є від'ємним. Цей негативний грошовий потік і буде первісною інвестицією. В іншому разі ми ніколи не отримуємо NPV, що дорівнює нулю.

Показник внутрішньої норми рентабельності або внутрішня норма прибутку розраховується на базі показника NPV, цей коефіцієнт показує максимальну вартість інвестицій, вказує на максимально допустимий відносний рівень витрат, які можуть бути асоційовані з даним проектом.

Наприклад, якщо проект повністю фінансується за рахунок позики комерційного банку, то значення IRR показує верхню межу допустимого рівня банківської процентної ставки, перевищення якої робить проект збитковим.

Економічний сенс цього показника полягає в такому: підприємство може ухвалювати будь-які рішення інвестиційного характеру, рівень рентабельності яких не нижчий за поточне значення показника СС (ціни джерела коштів для цього проекту).

Саме з ним порівнюється показник IRR, розрахований для конкретного проекту, при цьому зв'язок між ними такий:

якщо $IRR > СС$, то проект слід прийняти;

якщо $IRR < СС$, то проект слід відкинути;

якщо $IRR = СС$, то проект ні прибутковий, ні збитковий.

Ще один варіант інтерпретації полягає в трактуванні внутрішньої норми прибутку як можливої норми дисконту, за якої проект ще вигідний за критерієм NPV. Рішення ухвалюють на основі порівняння IRR із нормативною рентабельністю; при цьому що вищі значення внутрішньої норми рентабельності та більша різниця між її значенням і обраною ставкою дисконту, то більший запас міцності має проект.

Індекс прибутковості інвестицій (PI);

Показник ілюструє відношення віддачі капіталу до розміру вкладеного капіталу, показник прибутковості інвестицій показує відносну прибутковість проекту або дисконтовану вартість грошових надходжень від проекту в розрахунку на одиницю вкладень. Індекс прибутковості розраховується за формулою:

$$PI = NPV / I$$

де:

I - вкладення

Розглядаючи показник «індекс (коефіцієнт) прибутковості», необхідно взяти до уваги те, що цей показник є відносним, що описує не абсолютний розмір чистого грошового потоку, а його рівень по відношенню до інвестиційних витрат. Ця перевага індексу прибутковості інвестицій дає змогу використовувати його в процесі порівняльної оцінки ефективності інвестиційних проектів, які відрізняються за своїми розмірами (обсягом інвестиційних витрат).

Крім того, PI може бути використаний і для виключення неефективних інвестиційних проектів на попередній стадії їх розгляду. Якщо значення індексу (коефіцієнта) прибутковості менше за одиницю або дорівнює їй, інвестиційний проект має бути відкинтий у зв'язку з тим, що він не принесе додатковий дохід на інвестований капітал (не забезпечить самозростання його вартості в процесі інвестиційної діяльності).

Критерій ухвалення рішення такий самий, як під час ухвалення рішення за показником NPV, тобто $PI > 0$. При цьому можливі три варіанти:

$PI > 1,0$ - інвестиції рентабельні та прийнятні відповідно до обраної ставки дисконтування;

$PI < 1,0$ - інвестиції не здатні генерувати необхідну ставку віддачі і неприйнятні;

$PI = 1,0$ - напрямок інвестицій, що розглядається, точно задовольняє обраній ставці віддачі, яка дорівнює IRR.

Проекти з високими значеннями PI більш стійкі. Однак не слід забувати, що дуже великі значення індексу (коефіцієнта) прибутковості не завжди відповідають високому значенню чистої поточної вартості проекту і навпаки. Річ у тім, що проекти, які мають високу чисту поточну вартість, не обов'язково ефективні, а отже, мають вельми невеликий індекс прибутковості.

Розглянемо, які властивості має показник PI .

Завдяки цьому критерій PI дуже зручний під час вибору одного проекту з низки альтернативних, що мають приблизно однакові значення NPV, але різні обсяги необхідних вкладень. Із цих проектів вигіднішим є той, який забезпечить їхню більшу ефективність.

Індекс рентабельності є відносним показником. Він характеризує рівень доходів на одиницю витрат, тобто ефективність вкладень - що більша величина PI , то вища віддача від кожного рубля, інвестованого в проект.

Показник дає змогу ранжувати різні інноваційні проекти з погляду їхньої привабливості. Критерій оптимальності під час порівняння проектів, що мають приблизно рівні значення чистого приведенного доходу: $PI \rightarrow \max$.

Застосування показника часто буває корисним, коли існує можливість фінансування кількох проектів, але інвестиційний бюджет обмежений. Цей показник побічно несе в собі інформацію про ризик проекту, тобто про його стійкість до зміни вихідних параметрів. Індикатор швидкості зміни ціни (ROC): Показує різницю між поточною ціною і ціною n періодів тому. Він може бути виражений або в пунктах, або у відсотках. Індикатор ROC відображає залежність між тими самими величинами, але не у вигляді різниці, а у вигляді відношення.

Дисконтований період окупності (DPP):

Є одним із найпоширеніших і найзрозуміліших показників оцінки ефективності інвестиційного проєкту.

Визначення цього інструменту ми знаходимо в методичних рекомендаціях з оцінки ефективності інвестиційних проєктів. Дисконтування, по суті, характеризує зміну купівельної спроможності грошей, тобто їхньої вартості, з плином часу. На його основі проводять зіставлення поточних цін і цін майбутніх років.

Розглядаючи механізм формування показника періоду окупності, слід звернути увагу на низку його особливостей, що знижують потенціал його використання в системі оцінювання ефективності інвестиційних проєктів.

Дисконтований період окупності визначається за формулою:

$$DPP = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \geq I_0$$

де:

n - число періодів;

CF_t - приплив грошових коштів у період;

t,r - бар'єрна ставка (коефіцієнт дисконтування);

I₀ - величина вихідних інвестицій у нульовий період. [12]

1.3 Структура інвестицій

Ефективність використання інвестицій значною мірою залежить від їхньої структури. Необхідно розрізняти: загальну структуру інвестицій; структуру реальних інвестицій; структуру капітальних вкладень; структуру портфельних (фінансових) інвестицій.

Під загальною структурою інвестицій розуміють співвідношення між реальними та портфельними (фінансовими) інвестиціями.

Структура реальних інвестицій - це співвідношення між інвестиціями в основний та оборотний капітал. [21]

Структура портфельних (фінансових) інвестицій - це співвідношення інвестицій в акції, облігації, інші цінні папери, а також в активи інших підприємств у їхній загальній величині.

Найбільший інтерес як у науковому, так і в практичному плані становить структура капітальних вкладень. Розрізняють такі види структур капітальних вкладень: технологічну, відтворювальну, галузеву і територіальну.

Під технологічною структурою капітальних вкладень розуміють склад витрат на спорудження будь-якого об'єкта і їхню частку в загальній кошторисній вартості. Ця структура показує, яка частка капітальних вкладень у їхній загальній величині спрямовується на будівельно-монтажні роботи (БМР), на придбання машин, устаткування та їхній монтаж, на проектно-вишукувальні та інші витрати.

Технологічна структура капітальних вкладень має найістотніший вплив на ефективність їх використання. Удосконалення цієї структури полягає в підвищенні частки машин і обладнання в кошторисній вартості проекту до оптимального рівня. По суті, технологічна структура капітальних вкладень формує співвідношення між активною і пасивною частиною основних виробничих фондів майбутнього підприємства. [11]

Тому під час проектування будь-якого промислового підприємства необхідно прагнути до вдосконалення технологічної структури капітальних вкладень, тому що це, за інших рівних умов, як правило, призводить до збільшення проектної потужності майбутнього підприємства, а, отже, капітальні вкладення на одиницю продукції знижуються, що в остаточному підсумку підвищує ефективність функціонування майбутнього підприємства. Тому аналіз технологічної структури капітальних вкладень і виявлення тенденції в її зміні на макро- і мікрорівні мають важливе наукове й особливо практичне значення.

2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВКЛАДЕНЬ: ПРАКТИКА УКРАЇНИ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

2.1 Інвестиційний клімат в Україні

Інвестиційний клімат в Україні в 2024 році продовжує відновлюватися, незважаючи на виклики, спричинені війною. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в першому півріччі 2024 року становили близько 2,96 млрд доларів США, що свідчить про певне зростання у порівнянні з попередніми роками (табл.2.1). Основний інтерес інвесторів зосереджений на секторах, які адаптувалися до воєнних умов, таких як ІТ, оборонна промисловість, Military Tech, AI та інфраструктура для відбудови зруйнованих територій.

Війна не стала абсолютним бар'єром для інвестицій, але ризики, пов'язані з геополітичною нестабільністю, все ще стримують великих міжнародних гравців. Інвестори вимагають чітких стратегій управління ризиками та гарантій безпеки. Однак, розвиток локальних стартапів, особливо в оборонних технологіях та ІТ, отримує підтримку з боку венчурних фондів і бізнес-ангелів, таких як Horizon Capital та D3 Venture Capital.

Український уряд прогнозує зростання обсягів інвестицій на 29,6% у 2024 році, спираючись на збільшення ролі держави у фінансуванні ключових галузей, таких як оборонно-промисловий комплекс та інфраструктурне відновлення. Це також сприяє змінам у структурі економіки, зокрема, зростанню частки машинобудування у виробництві промислової продукції.

Загалом, для подальшого залучення інвестицій Україні необхідно посилити прозорість регуляторних процедур, надати гарантії безпеки для інвесторів та розвивати міжнародне партнерство. [28]

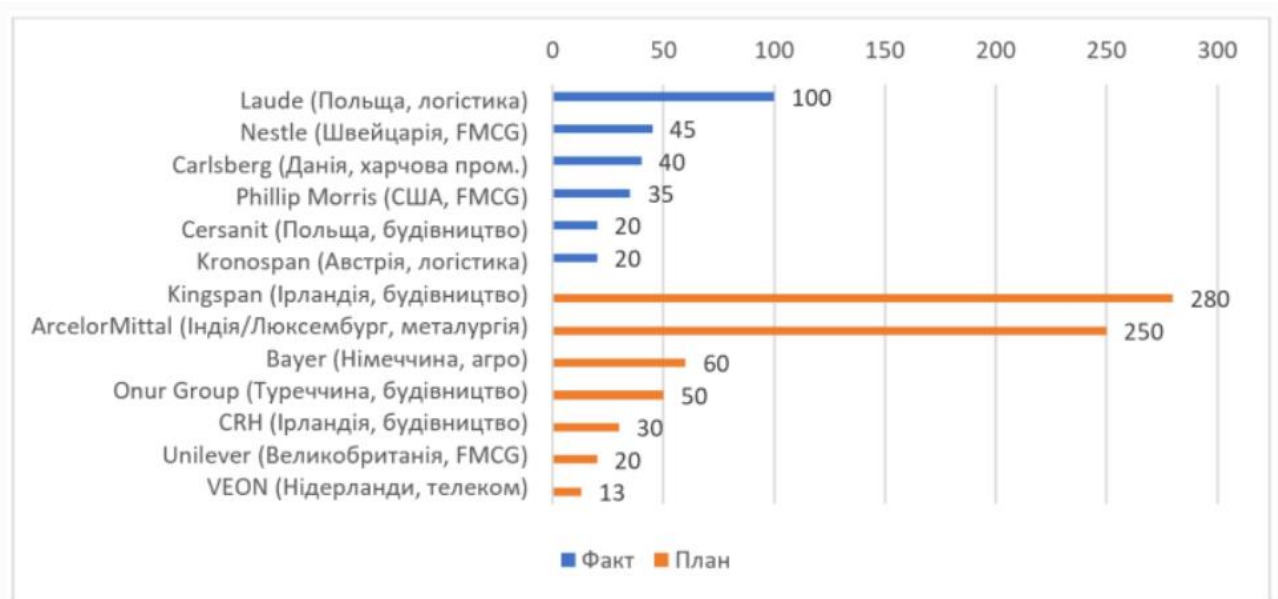

Таблиця 2.1 – Основні інвестори в економіку України у 2023-2024 рр.

Країна	Розмір інвестицій
Нідерланди	Понад 1,19 млрд доларів інвестицій за останній рік. Значну частину складають вкладення у сільське господарство, логістику та фінансовий сектор
Кіпр	Інвестиції склали близько 1,13 млрд доларів. Багато компаній, зареєстрованих на Кіпрі, є юридичними структурами українського бізнесу
США	361 млн доларів інвестицій, здебільшого в технологічний сектор, виробництво та інфраструктуру
Великобританія та Ірландія	297 млн доларів
Люксембург, Австрія та Франція	Сума інвестицій у кожній країні становить понад 250 млн доларів, зокрема у виробничий сектор та енергетику

Згідно з даними Міністерства фінансів, з початку повномасштабного вторгнення Росії держава Україна отримала фінансову підтримку від міжнародних партнерів на суму \$66 млрд. \$13 млрд було запозичено від продажу ОВДП на внутрішньому ринку. За 24 роки очікується 42 мільярди доларів фінансової допомоги від партнерів. Очікування Нацбанку скромніші. Для українського бізнесу складно отримати таке фінансування. До початку повномасштабної війни великий бізнес мав «подушку безпеки». Після відновлення банківського кредитування доступ до фінансування отримали лідери ринку. Менші підприємства змушені були покладатися на власні ресурси, допомогу більших партнерів або міжнародних фінансових організацій. Держава стимулює банки видавати кредити за програмою «5-7-9», також є пропозиції до 14% річних у гривні. Під час воєнного стану видано пільгових кредитів на суму \$4,4 млрд. Міжнародні організації можуть бути використані для грантової підтримки, навчання власників бізнесу, розвитку експортного

потенціалу. Чи можливо для бізнесу в Україні отримати додатковий капітал за рахунок інвестицій чи боргового фінансування. В Україні діє воєнний стан, то чи готові зайти іноземні інвестори. Реінвестиції попри війну. На момент повномасштабного вторгнення Російської Федерації основними іноземними інвесторами в корпоративному сегменті були компанії, які вже мали потужності в Україні. Carlsberg, Laude, Kronospan і Phillip Morris включені. Більшість міжнародних корпорацій виділили кошти на перенесення виробництва, ремонт пошкоджених об'єктів, соціальні проекти (рис.2.1).

Дані: AIN, Inventure, UkraineInvest, Forbes

Рисунок 2.1 – Реінвестиції в Україні від початку воєнного стану, \$ млн (forbes.ua)

Але міжнародні компанії не єдині, хто готується інвестувати в Україну.

Йдеться, зокрема, про проекти з відновлення або розширення власних виробничих потужностей та будівництва розподільних центрів. Українські компанії також готові фінансувати суміжні проекти та шукати синергії з існуючими секторами української економіки. Яскравими прикладами вітчизняних інвестиційних фондів є ОККО, МХП та Нова Пошта. ОККО, наприклад, інвестував у будівництво заводів з виробництва біопалива та біодизелю та сподівається постачати власну сировину до вступу України в ЄС. Перед війною МХП запустив (і продовжує інвестувати) проекти, які розширили

кулінарний досвід компанії, включаючи Foodz, мережу темних повсякденних і віртуальних чорних ресторанів.

Попри війну, Україна залишається привабливою для інвесторів завдяки перспективним секторам, таким як аграрний комплекс, IT-індустрія, енергетика (зокрема відновлювана), а також транспортна інфраструктура. Інвестори часто користуються програмами державної підтримки, які надають пільги для реалізації проєктів зі значними інвестиціями.

2.2 Структура інвестицій Японії

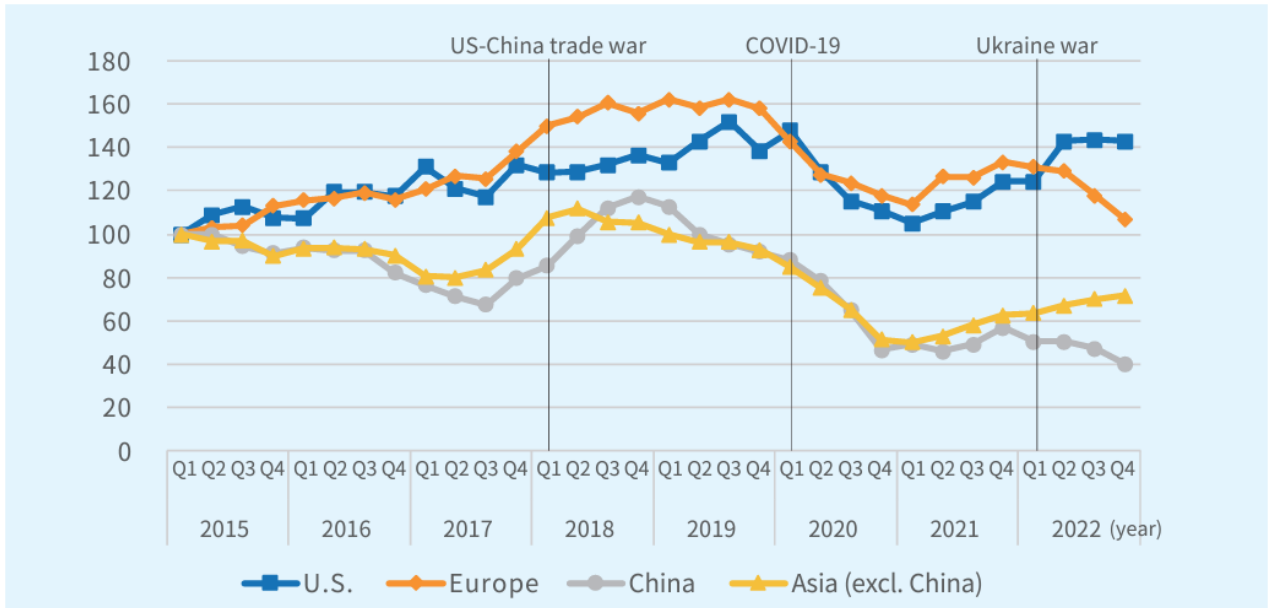
За оцінками фахівців Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), у 2021-2022 рр. Японія залишиться одним із найбільших донорів за обсягом зарубіжних ПІІ у світі (поряд зі США, Гонконгом, Німеччиною та Великою Британією).

За підсумками 3-х кварталів 2020 р. частка виробничого сектора в галузевій структурі японських ПІІ знизилася порівняно з 2019 р. (з 54,3 до 36,1 млрд. дол.). Частка невиробничого сектору навпаки дещо зросла і досягла рівня попереднього року (60,4 і 59,3 млрд. дол. відповідно).

Пріоритетними сферами вкладення японського капіталу у виробничому секторі у 2020 р. були електротехнічне машинобудування (7,5 млрд. дол. або 7,8% від загального обсягу інвестицій), транспортне устаткування (6,8 млрд. дол.; 7,1%) і загальне машинобудування (5,3 млрд. дол.; 5,5%). У невиробничому секторі провідними напрямками були фінанси та страхування (23,1 млрд. дол.; 23,9%), видобуток корисних копалин (9,4 млрд. дол.; 9,8%) і зв'язок (8,3 млрд. дол.; 8,6%). Значний відтік інвестицій з боку Японії стався з таких галузей, як рибне та морське господарство (0,1 млрд. дол., -92,5% порівняно з попереднім періодом), текстиль (0,2 млрд. дол.; -79,2%), харчові продукти (3,9 млрд. дол.; -78,5%), а також оптова та роздрібна торгівля (3,4 млрд. дол.; -74,9%).

Галузева структура зарубіжних інвестицій до Японії демонструє істотний вплив капіталу - з 2,1 до -2,3 млрд. дол. Різко збільшений у 2019 р. обсяг ПІІ в

невиробничому секторі 70 (4,3 млрд. дол.) повернувся до рівня 2018 р. і показав відплив у 0,3 млрд. дол. Зменшення обсягів інвестицій у такі сфери як оптова та роздрібна торгівля, а також фінанси та страхування становили -104,3% і -71,5% відповідно (-4,2 і 1,3 млрд. дол. у грошовому вираженні). У виробничому секторі це продукти харчування (-0,3 млрд. дол.), транспортне (-1,5 млрд. дол.) і точне обладнання (-85 млн. дол.).

Note *1: Chemicals, Pharmaceuticals, batteries, electronic devices and components, measuring instruments, automobiles, resources, etc.
 Note *2: Based on the number of investments. Four-period moving averages with the 2015 Q1 as 100.
 Source: IMF World Economic Outlook (April 2023), "FDI Markets" (Financial Times)

Рисунок 2.2 – Інвестиції у стратегічний сектор в обраній країні [20]

Структура інвестицій в Японії підкреслює баланс між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ), портфельними інвестиціями та внутрішнім розподілом капіталу. Ось ключові моменти:

1. Найбільші інвестори прямі іноземні інвестиції:

Сполучені Штати лідирують за обсягом ПІІ в Японії, здійснюючи значні інвестиції в такі сектори, як фінанси та технології. У 2022 році на США припадало понад 22,3% японських ПІІ.

Серед інших великих інвесторів - Велика Британія (16,7%), Сінгапур (10,4%) та різні європейські країни.

2. Регіональні тенденції:

Найбільша частка ПІІ з Європи припадає на Японію (42,8%), за нею йдуть Азія та Північна Америка, кожна з яких вкладає по 24,1%.

Інвестиції з Азії надходять з таких країн, як Сінгапур та Гонконг.

Типи інвестицій

- **Портфельні інвестиції:** Значна частина фінансових надходжень до Японії здійснюється через пайові та боргові цінні папери, причому іноземні суб'єкти беруть активну участь у ринку облігацій та корпоративного капіталу.

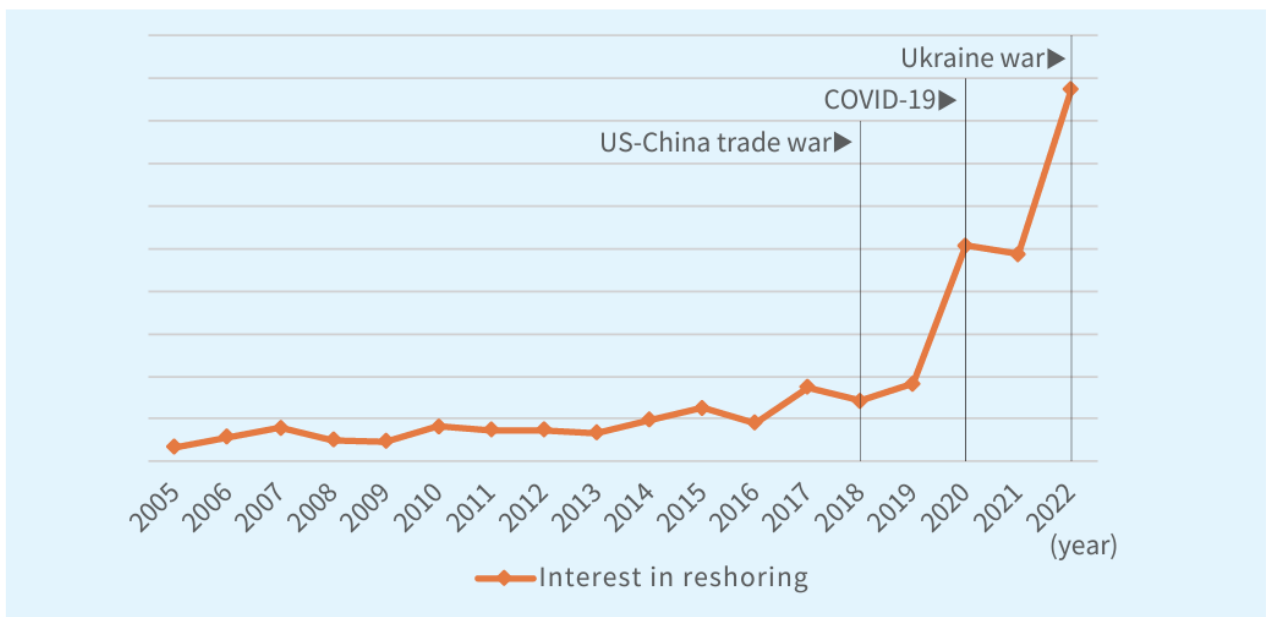
- **Галузева спрямованість:**

Виробничий сектор, особливо технологічна та автомобільна промисловість, є основним об'єктом іноземних та вітчизняних інвестицій.

Сектор фінансових послуг також приваблює значні обсяги ПІІ.

- **Внутрішні інвестиції**

Внутрішні інвестиції Японії в основному спрямовуються в інфраструктуру, технології та проекти з відновлюваної енергетики, що відповідає її цілям сталого розвитку та цифрової трансформації. [25]

Note: The geopolitical risk index shows interest in reshoring and is measured by the frequency of references to "reshoring," "friendshoring," and "nearshoring" in earnings calls.

Source: IMF World Economic Outlook (April 2023), Hassan and others (2019), NL Analytics

Рис. 2.3 - Зростання інтересу до решорингу [20]

Зазначене на рисунку 2.2 зростання інтересу до рещорингу свідчить про процеси повернення до Японії виробництва, що свого часу було перенесене в інші країни з дешевою робочою силою.

2.3 Структура інвестицій Великої Британії

Велика Британія є одним із найбільших експортерів капіталу поряд зі США, Японією та Китаєм. У 2020 р. відбулося збільшення вивезення британського капіталу. Обсяг британських прямих, портфельних та інших інвестицій за кордоном збільшився на 3% з 7,2 мілір..ф.ст. до 7,4 мілір..ф.ст.

Обсяг британських прямих інвестицій, накопичених за кордоном, станом на 1 січня 2021 р., становив 1376,6 млрд.ф.ст. (на 1 січня 2020 р. - 1227,0 млрд.ф.ст.), їх збільшення - 12%. За 2020 р. Великобританія отримала у вигляді доходів від зарубіжних прямих інвестицій 59,7 млрд.ф.ст. (за 2019 р. - 72,6 млрд.ф.ст.).

Обсяг британських портфельних інвестицій за кордоном зріс на 1% і становив 2,6 мілір..ф.ст., а інших інвестицій знизився на 2% до 3,4 мілір..ф.ст.

Ключовим реципієнтом британських інвестицій є США, на які припадає 35% усіх вихідних британських інвестицій. На всі європейські країни припадає - 46,7%. При цьому серед європейських країн лідирують Нідерланди та Люксембург. Присутність Нідерландів і Люксембургу серед найбільших реципієнтів британських інвестицій пояснюється використанням британськими фірмами холдингових компаній у цих юрисдикціях, що надають вигідніші умови оподаткування.

Варто відзначити особливості обліку інвестицій у Великій Британії - значно більшу увагу приділяють аналізу вхідних інвестицій, при цьому британські інвестиції за кордон враховують лише в агрегованому вигляді.

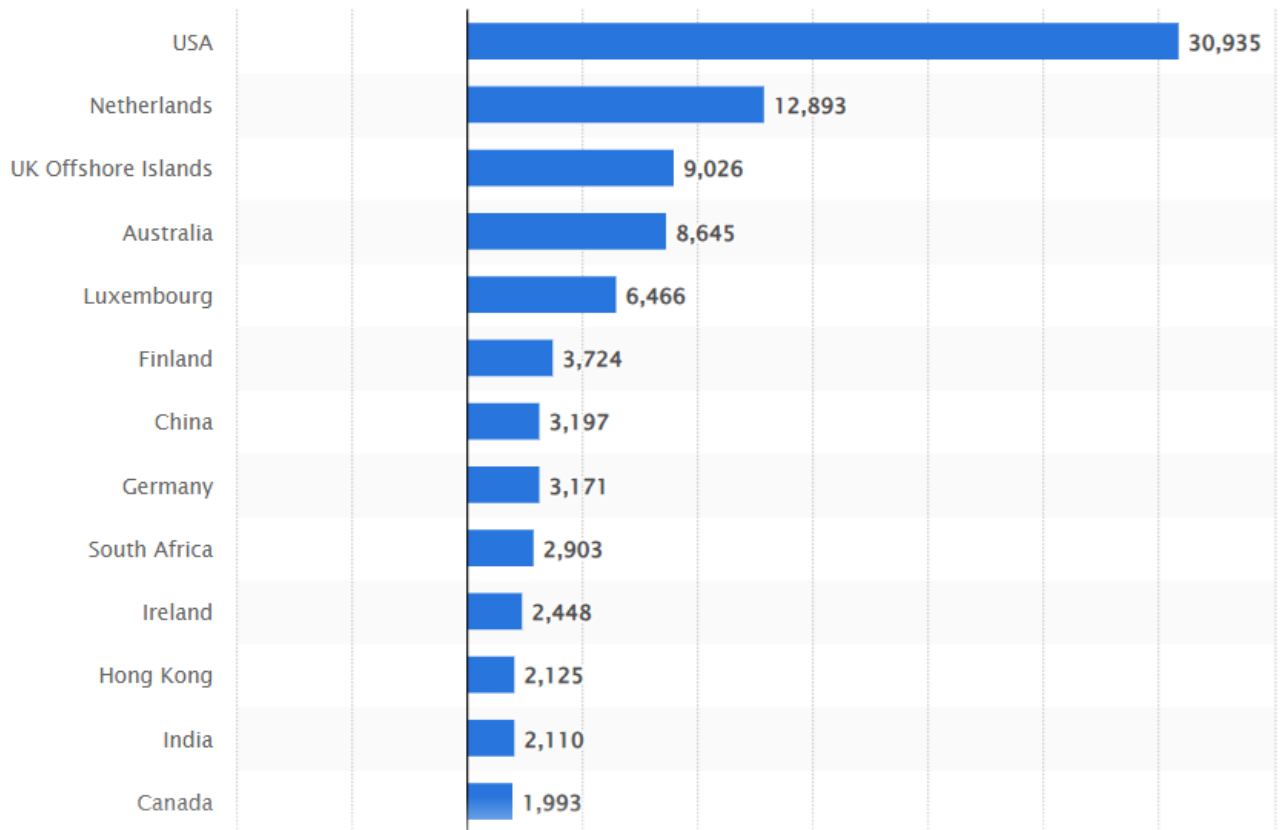

Рис.2.4 - Вартість чистих прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з Великої Британії у 2022 році

З погляду галузевого розподілу вихідних британських інвестицій, найбільша їхня частина традиційно припадає на сектор послуг (здебільшого фінансові та інформаційно-телекомунікаційні послуги), а також на такі галузі, як видобуток корисних копалин, хімічна промисловість і фармацевтика.

Згідно з наявними дослідженнями, ключовими факторами для британських компаній, що інвестують за кордон, є розмір ринку, політична та економічна стабільність і розвиненість інфраструктури. [14]

Державне регулювання інвестиційної діяльності:

Іноземні інвестори у Великій Британії вільні у виборі місця вкладення свого капіталу. У країні діє ліберальне законодавство, що регулює діяльність компаній, яке встановлює чітку і досить просту систему їхньої реєстрації. Необхідно відзначити досить високий рівень вимог до компаній, що здійснюють

свою діяльність на фінансовому ринку країни, зокрема, у сфері забезпечення прозорості своєї діяльності та фінансової звітності.

Щодо вихідних інвестицій можна констатувати, що у Великій Британії в цій сфері протягом останніх 30 років фактично відсутня чітка система регулювання. При цьому така позиція урядів, що змінювали один одного, є принциповою: на думку керівництва країни, повна відкритість як у частині вхідних, так і вихідних інвестицій, є найкращою політикою. На підтвердження цього, наприклад, уряд привітав рішення деяких компаній, таких, як «Dyson», щодо переведення деяких своїх підрозділів до країн з меншим рівнем витрат, з огляду на те, що цей крок забезпечив подальший розвиток компанії та підвищив її конкурентоспроможність. При цьому ключові технології компанії все ж таки було залишено у Великій Британії. [25, с. 33]

Специфіка регулювання портфельних інвестицій (фондового ринку) у Великій Британії полягає в тому, що держава бере участь у ньому тільки за допомогою забезпечення відповідної нормативної бази. Безпосереднє регулювання здійснюється спеціальними органами, більшість з яких є незалежними саморегульованими організаціями та уповноваженими біржами.

З 1 квітня 2018 р., після проведеної реформи, Управління з контролю за дотриманням правил поведінки на фінансових ринках відповідає за дотримання правових норм і за забезпечення ефективної конкуренції, зокрема, в частині діяльностей керуючих активами та незалежних фінансових консультантів.

До числа основних органів регулювання ринку цінних паперів та інвестицій також відносяться Банк Англії та Рада з питань поглинань і злиттів (Panel on Takeovers and Mergers). Банк Англії регулює ринок державних облігацій, ліцензує і контролює діяльність маркет-мейкерів, надає рекомендації тим, хто вступає в члени Лондонської фондової біржі, і бере участь у діяльності професійних організацій фінансового ринку. Банк також виступає агентом уряду Великої Британії під час розміщення державних облігацій і відповідає за автоматизовану систему торгівлі державними облігаціями.

Рада з питань поглинань і злиттів контролює дотримання положень Кодексу зі злиттів і поглинань, а також Правил придбання великих пакетів акцій. Норми, встановлені в цих документах, формально не мають юридичної сили, їх виконання є добровільним. Про факт їх порушення Рада повідомляє відповідну саморегульвну організацію, яка може вжити заходів впливу на свого члена, аж до виключення. Рада являє собою приватну організацію, яку утворює група юридичних і фізичних осіб, зайнятих в індустрії цінних паперів. До складу Ради входять представники Асоціації британських страховиків, Асоціації юніт-трастів, Лондонської фондової біржі, Банку Англії та інших організацій.

Заходи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату:

Високий ступінь конкуренції на світових ринках капіталу є ключовим фактором, що визначає інвестиційну політику уряду Великої Британії. На його думку, заходи щодо планомірного зниження ставки податку на доходи корпорацій, а також робота зі скорочення бюрократичного тиску на бізнес мають сприяти підвищенню привабливості країни для іноземних інвесторів.

На поліпшення інвестиційного клімату в країні спрямована кампанія зі створення позитивної «глобальної економічної репутації» Великої Британії, яку позиціонують у ній як ідеальне місце для ведення бізнесу, розміщення штаб-квартир, дослідницьких та інноваційних підрозділів великих міжнародних компаній, а також для вкладення інвестицій.

Як основні переваги Великої Британії як місця для ведення бізнесу виокремлюють таке: політична та економічна стабільність; великий внутрішній ринок; сприятливе ділове середовище; конкурентоспроможна система оподаткування; визнана в усьому світі ефективна система права; гнучка і ефективне трудове законодавство; розвинена науково-технічна база; доступність фінансування; високий ступінь захисту інтелектуальної власності та низка інших.

З метою залучення більшої кількості підприємців і компаній у країну урядом вживаються заходи щодо спрощення процедур реєстрації бізнесу. У

результаті вжитих заходів час на реєстрацію компанії у Великій Британії скорочено, в середньому, до 24 годин, а повний процес організації нового бізнесу займає до 13 днів. [11]

Крім цього, з 2011 р. у Великій Британії проводять масштабну роботу з перегляду 21 тис. норм регулювання в промисловості та торгівлі країни через втрату ними актуальності або надмірну обтяжливість для бізнесу.

Особлива увага приділяється урядом Великої Британії перегляду законодавства з метою просування принципу «зеленої економіки», що також вбачається як фактор, що підвищує інвестиційну привабливість країни.

З метою підвищення інвестиційної привабливості національної економіки британський уряд проводить реалізацію різних маркетингових стратегій. Найамбітнішим і наймасштабнішим проектом уряду в даній сфері є міжнародна кампанія «The GREAT Britain Campaign» (Кампанія), що стартувала у 2017 р. і розрахована на 15-20 років. Вона спрямована на розвиток туризму і сфери освіти, залучення інвестицій і просування національного експорту.

Наразі реалізація Кампанії ведеться в більш ніж 140 країнах світу за допомогою посольств і торгових місій Великої Британії з використанням спеціально підготовленої бази універсальних маркетингових матеріалів.

До здійснення Кампанії залучені чотири державні відомства та організації Великої Британії: Visit Britain (у галузі туризму), UKTI (розвиток експорту та залучення інвестицій), British Council (освіта) і МЗС Великої Британії (із загальних питань просування Кампанії через Посольства Великої Британії за кордоном). Бюджет Кампанії становить близько 45 млн.ф.ст. на рік. За наявними оцінками, повернення на вкладені в реалізацію Кампанії кошти (у вигляді сум укладених угод, витрачених туристами та студентами коштів, залучених інвестицій) становить 20-25 фунтів на один фунт бюджетного фінансування. Найбільшого ефекту при цьому досягнуто в частині розвитку експорту та залучення інвестицій. У географічному аспекті найбільший успіх у реалізації Кампанії відзначено в Китаї, США, Південній Кореї, Мексиці та Індонезії. [8]

До реалізації Кампанії в усьому світі залучено найбільші британські компанії, включно з British Airways, Burberry, Virgin, Jaguar Land Rover, Aston Martin та інші, а також відомих представників британського бізнесу, науки, мистецтва, спорту та шоу-бізнесу.

Динаміка та структура накопичених британських інвестицій за кордоном (зовнішні прямі іноземні інвестиції, ПІІ) свідчать про те, що Велика Британія залишається значним глобальним інвестором, використовуючи свої міцні міжнародні економічні зв'язки.

Загальна динаміка: У 2022 році зовнішні потоки ПІІ Великої Британії досягли 78,7 млрд фунтів стерлінгів, що є значним зростанням порівняно з 61,4 млрд фунтів стерлінгів у 2021 році. Це відображає відновлення інвестиційної активності після пандемії. Загальний обсяг зовнішніх ПІІ Великої Британії у 2022 році оцінювався в 1,9 трлн фунтів стерлінгів, демонструючи стабільне зростання порівняно з попередніми роками.

Галузевий розподіл: Британські ПІІ за кордоном переважно зосереджені у сфері фінансових послуг, страхування, переробній та гірничодобувній промисловості. На фінансову та страхову діяльність припадає майже 40% загального обсягу зовнішніх ПІІ, що свідчить про глобальність фінансового сектору Великої Британії. Переробна та видобувна промисловість також представляють значні частки завдяки історичним перевагам Великої Британії та її глобальним мережам.

Географічний розподіл

Сполучені Штати є найбільшим реципієнтом британських прямих іноземних інвестицій, що відображає глибокі економічні зв'язки та можливості американського ринку.

На країни Європейського Союзу також припадає значна частка британських інвестицій, хоча Brexit дещо змістив фокус на регіони, що не входять до ЄС.

Ринки, що розвиваються, особливо в Азії та Латинській Америці, викликають дедалі більший інтерес, оскільки британські інвестори

диверсифікують свої інвестиції та заробляють на економіці країн, що швидко розвиваються.

2.4 Структура інвестицій України

Аналіз інвестицій в основний капітал України показує важливу тенденцію до фінансування переважно за рахунок власних коштів підприємств. У 2023 році структура джерел інвестування демонструє, що близько 73% інвестицій в основний капітал забезпечувалися власними коштами компаній. Це свідчить про високу залежність бізнесу від самофінансування, адже залучення зовнішніх джерел, таких як кредити чи державна підтримка, є обмеженим через складні макроекономічні умови та високі ризики для інвесторів. [13]

Динаміка інвестицій за останні роки також показує певну стабілізацію після кризових падінь. У 2023 році обсяг капітальних інвестицій зріс на 6,5% порівняно з 2022 роком, незважаючи на вплив війни. Основними напрямками інвестування залишаються сільське господарство, промисловість і транспорт.

Також слід відзначити, що структура інвестицій часто має нерівномірний характер у розрізі регіонів. Наприклад, значна частка інвестицій концентрується в Києві та промислово розвинених регіонах, тоді як менш розвинені області відчувають дефіцит фінансових ресурсів.

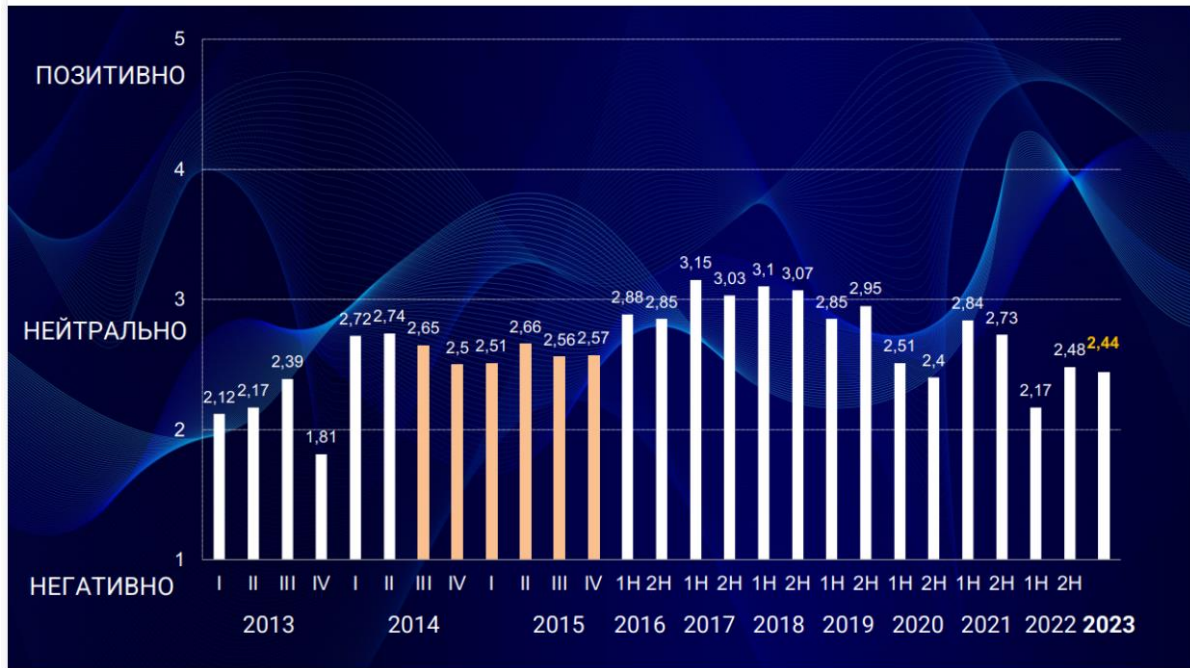

Рисунок 2.5 – Індекс інвестиційної привабливості України

Основні причини високої частки самофінансування — це обмежений доступ до дешевих кредитів і недостатня залученість іноземних інвесторів. Проте, певний оптимізм додають державні ініціативи щодо стимулювання інвестицій, такі як створення індустріальних парків і програми пільгового кредитування

Динаміка інвестицій в основний капітал України в останні роки демонструє високу залежність від власних коштів підприємств. В умовах обмеженого доступу до зовнішнього фінансування та нестабільного економічного середовища підприємства економіки України значною мірою орієнтуються на самофінансування своїх інвестиційних проектів. [3]

Основні показники:

1. Джерела фінансування інвестицій в основний капітал:

○ У 2023 році близько 73% інвестицій в основний капітал були профінансовані за рахунок власних коштів підприємств. Це свідчить про переважну роль самофінансування як ключового джерела для підприємств у контексті низької доступності кредитних ресурсів та іноземного капіталу (рис.2.4)

○ Залучені кошти, включаючи кредити, становлять меншу частину (близько 12–15%) через високі процентні ставки та ризики, пов'язані з війною.

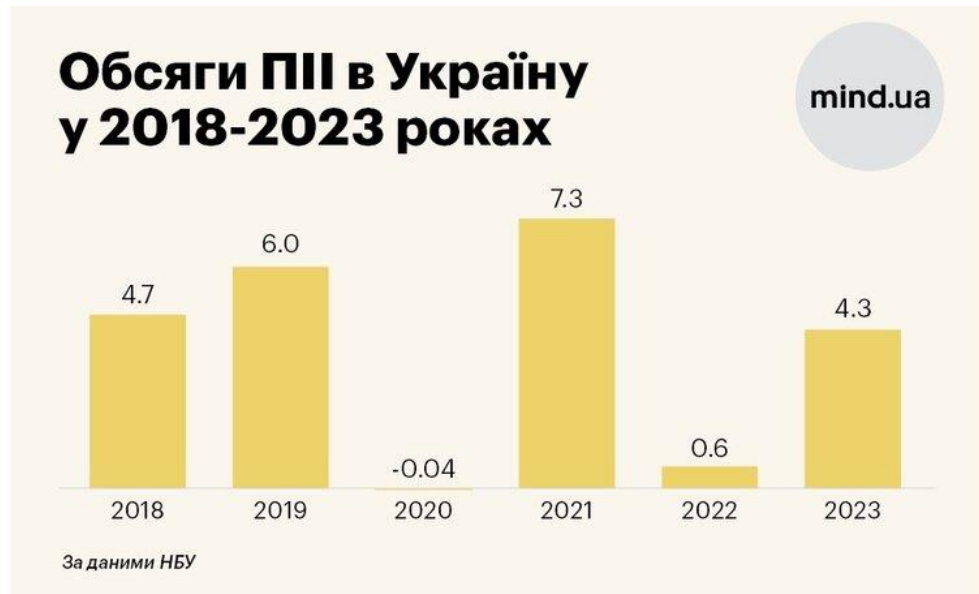

Рисунок 2.6 - Інвестиції в основний капітал підприємств, 2018-2023 роки

2. Динаміка змін:

○ Згідно з Державною службою статистики, у 2022 році через повномасштабну війну відбулося скорочення обсягів інвестицій. Однак, у 2023–2024 роках спостерігається часткове відновлення. Темпи зростання інвестицій в основний капітал за рахунок власних коштів становлять приблизно 6-10% залежно від галузі.

3. Схильність до самофінансування:

○ Високий рівень самофінансування зумовлений відсутністю альтернатив: українські підприємства змушені покривати інвестиційні витрати за рахунок прибутків або внутрішніх резервів.

○ Самофінансування найбільш активно використовується в галузях сільського господарства, будівництва, ІТ, а також в енергетичному секторі, які залишаються відносно стійкими до зовнішніх викликів.

Чинники, що впливають на самофінансування:

• Високі кредитні ставки: обмежують можливість доступу до банківських позик.

- Військові ризики: знижують привабливість українських проектів для зовнішніх інвесторів.

- Державна підтримка: обмежена, але має тенденцію до збільшення через залучення міжнародних фондів.

Для подальшого розвитку інвестиційної активності потрібні зміни в економічній політиці, спрямовані на:

- Створення доступу до пільгового кредитування для бізнесу.
- Залучення іноземного капіталу за рахунок зменшення ризиків.
- Підвищення ефективності державних програм підтримки.

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У 2022-2023 РОКАХ («+» ПРИПЛИВ/«-» ВІДПЛИВ), ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

Рисунок 2.7 – Прямі іноземні інвестиції у 2019-2023 рр.

Аналіз імпорту інвестиційних товарів в Україні у 2019–2023 роках свідчить про значну роль цієї категорії в економіці. Основну частину імпорту склали

машини, обладнання та транспортні засоби. За ці роки спостерігалися наступні тенденції:

1. Динаміка імпорту інвестиційних товарів:

○ У 2019 році продукція машинобудування становила значну частку імпорту, зокрема транспортні засоби (зростання на 37,3%) і електричне устаткування (на 21,5%) були серед провідних груп.

○ У 2022-2023 роках через вплив війни структура імпорту змінилася, однак засоби виробництва залишалися важливою категорією зростання, із збільшенням на 36% у 2023 році порівняно з попереднім роком.

2. Структура інвестицій в основний капітал:

○ Витрати на машини, обладнання та транспортні засоби в основний капітал були пов'язані з імпортом, адже більшість високотехнологічного обладнання закуповується з-за кордону. Це вказує на залежність економіки України від імпорту цих товарів.

3. Регіональна структура імпорту:

○ Серед основних постачальників виділялися ЄС і Китай, що забезпечують більшість сучасного обладнання для України. У 2023 році частка Китаю сягнула 30% в імпорті товарів.

4. Виклики і перспективи:

○ Через війну та зниження внутрішніх інвестиційних можливостей імпортові товари залишаються ключовим джерелом оновлення виробничих фондів. Утім, необхідність заміщення імпорту через розвиток власного виробництва також є актуальною темою.

Порівняно із внутрішніми інвестиціями, співвідношення імпорту інвестиційних товарів до витрат на машини та обладнання свідчить про значну орієнтацію на зовнішні джерела постачання технологій та техніки.

Структура джерел фінансування інвестицій в основний капітал в економіці України в 2019–2023 роках характеризується високою часткою власних коштів

підприємств, що обумовлено складними умовами для залучення зовнішніх ресурсів. [10] Основні показники:

1. Основні джерела фінансування

- Власні кошти підприємств та організацій:

- У 2019–2023 роках вони залишаються основним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал. За різними оцінками, частка власних коштів становила 65–75% загального обсягу інвестицій.

- У 2023 році, на фоні повномасштабної війни, частка власного фінансування зросла ще більше через обмеження доступу до кредитів та іноземного капіталу. .

- Кредити банків та інші позикові кошти:

- Частка банківських кредитів у фінансуванні інвестицій скоротилася через високу вартість кредитів (понад 20% річних у 2022–2023 роках) та посилення банківських вимог до позичальників. У 2021 році цей показник складав близько 10–12%, але в 2023 році він зменшився.

- Кошти державного бюджету:

- У 2019–2021 роках державний бюджет забезпечував близько 6–8% інвестицій в основний капітал, головним чином у сфері інфраструктури та оборони. У 2022–2023 роках ця частка збільшилась завдяки фінансуванню проектів відновлення та міжнародної допомоги.

- Іноземні інвестиції:

- Частка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в основний капітал залишалася незначною. У 2022 році через війну їхній обсяг різко скоротився, але у 2023 році почалося часткове відновлення завдяки грантам і пільговим кредитам міжнародних організацій.

2. Динаміка часток джерел фінансування

- У 2019–2021 роках спостерігався стабільний розподіл із переважанням власних коштів підприємств.

- Починаючи з 2022 року, акцент змістився до фінансування з державного бюджету та міжнародних джерел, тоді як кредити і прями іноземні інвестиції скоротилися.

3. Галузеві відмінності

- У сільському господарстві та промисловості основним джерелом залишаються власні кошти підприємств.

- У будівництві та інфраструктурних проектах збільшилась частка державного фінансування, особливо у 2023 році.

Ці тенденції вказують на необхідність створення стимулів для залучення зовнішніх інвестицій та покращення умов кредитування бізнесу, що є критичним для подальшого відновлення економіки України.

3. НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ

3.1 Аналіз інвестиційної активності в Україні.

Можна виокремити проблеми розвитку інвестиційної діяльності в Україні, спричинені переважанням у регіоні підприємств, що виробляють експортну продукцію.

1. Нестійка динаміка темпів зростання інвестицій в основний капітал, викликана орієнтацією інвесторів на зовнішні сировинні ринки, а не на внутрішній попит, що вирізняється більшою сталістю. Мінливість світової економічної кон'юнктури на сировинні товари знижує стійкість інвестиційних процесів в експортоорієнтованій країні.

2. Споживче ставлення найбільших підприємств до території своєї діяльності. Найбільші експортери вбудовані в транснаціональні корпорації, власники яких проживають за межами країни. Вони прагнуть до отримання миттєвої вигоди і не налаштовані на розвиток країни, що є місцем розміщення

підприємства. Як правило, в експортоорієнтованому ступінь зносу основних фондів високий.

3. Нераціональна структура інвестицій за видами економічної діяльності. Видобувні компанії, орієнтовані на експорт, відтягують на себе більшу частину ресурсів, тому в структурі інвестицій країни переважають вкладення у видобуток корисних копалин на шкоду обробним виробництвам. Це створює загрозу для стійкої діяльності підприємств обробних галузей економіки. [29]

Однією з причин невисокої інвестиційної активності в Україні слід визнати неефективну структуру джерел фінансування інвестицій в основний капітал.

Низька інвестиційна активність в Україні обумовлена комплексом економічних, політичних, та інституційних причин (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – Причини недостатньої інвестиційної активності в Україні

Причини	Характеристика
Воєнні ризики	Тривала війна та пов'язана з нею руйнація інфраструктури, підприємств і нерухомості суттєво знижують довіру інвесторів. Високий рівень ризиків стримує як внутрішні, так і зовнішні інвестиції. Інвестори обережно ставляться до вкладень у регіони з активними бойовими діями через ризики втрати капіталу.
Корупція та неефективне управління	Системна корупція, непрозорість процедур державних закупівель і розподілу коштів створюють бар'єри для інвестицій. Відсутність належного захисту прав власності та контрактів відлякує потенційних інвесторів
Недостатня судова реформа	Проблеми у правовій системі, зокрема повільний розгляд інвестиційних спорів та низький рівень довіри до судів, значно ускладнюють ведення бізнесу в Україні.
Нестабільний інвестиційний клімат	Валютна нестабільність, високий рівень інфляції та складна податкова система є значними перешкодами для залучення інвесторів. Регуляторне середовище, що постійно змінюється, створює додаткову непередбачуваність.
Обмежений доступ до фінансових ресурсів	Висока вартість кредитування, низька ліквідність банківської системи та недостатній рівень інноваційного фінансування обмежують внутрішню інвестиційну активність. Компанії змушені покладатися на власні ресурси, що значно скорочує обсяги капітальних інвестицій.
Недостатня інфраструктура	Дефіцит сучасної інфраструктури та руйнація частини існуючої через військові дії знижують ефективність бізнес-процесів і збільшують витрати на логістику.
Проблеми на ринках праці	Значна трудова міграція та дефіцит кваліфікованої робочої сили через війну негативно впливають на економічну активність і продуктивність бізнесу.

Для подолання цих проблем Україна впроваджує реформи в судовій системі, електронному управлінні та дерегуляції, а також активно залучає міжнародну допомогу та гарантії інвесторам. Статус кандидата на вступ до ЄС є ще одним важливим стимулом для зростання довіри до української економіки.

3.2 Формування комплексу заходів щодо активізації інвестиційних вкладень в Україні

На основі проведеного аналізу можна підсумувати позначені вище напрями економічної політики для подолання інвестиційної паузи. [30] Доцільно сфокусувати економічну політику на такому:

□ Збільшення обсягу власних інвестиційних ресурсів кераїнських підприємств та підвищення схильності підприємств до самофінансування інвестиційних проектів. Це передбачає добре відомий комплекс заходів, спрямованих на поліпшення бізнес-клімату в економіці України: підвищення прозорості процедур контролю і перевірок, захищеності прав власників та інвесторів, поліпшення умов конкуренції на внутрішньому ринку, підтримка експорту української продукції та послуг, сприяння імпортозаміщенню тощо.

□ Кредитна підтримка інвестиційних проектів ключових видів економічної діяльності. Насамперед ідеться про машинобудування, оскільки це дасть змогу швидше розвивати імпортозаміщення та знижувати імпортозалежність інвестицій в основний капітал. Оскільки, керуючись принципом обачності, банки

скорочують ліміти довгострокового кредитування при ускладненні економічної ситуації, фінансування ними інвестиційних проектів зменшується, і тому підвищується роль цільового фондування.

□ Державна підтримка інфраструктурних проектів. Це сприятиме поживленню інвестицій у нежитлові об'єкти з подальшим відновленням зростання інвестицій в основний капітал у будівельному секторі як найбільшому напрямі інвестицій в основний капітал.

□ Програми пільгового іпотечного кредитування та інші заходи підтримки житлового будівництва. Це дасть змогу зберегти активний у період інвестиційної паузи драйвер зростання інвестицій в основний капітал.

□ Заходи щодо якнайшвидшого подолання обмеженої доступності ресурсів на світових фінансових ринках. Це необхідна ресурсна умова подолання спаду інвестицій, оскільки за рахунок власних коштів підприємств його можна тільки пом'якшити, але не подолати.

□ Імпортозаміщення в машинобудуванні та будівництві. Це знизить імпортозалежність інвестиційного процесу та лімітуючий вплив курсу національної валюти на інвестиції в основний капітал, збільшить вплив інвестиційного попиту на внутрішній попит в економіці України. У центрі уваги можуть перебувати не складні високотехнологічні проекти (занадто дорогі, якщо взагалі реалізуються), а організація випуску помірно складної продукції, характеристики і ціна якої поки що не дозволяють їй конкурувати з імпортом.

□ Ослаблення інфляційного тиску на інвестиційні процеси в українській економіці. Це дасть змогу підвищити ефективність номінального розширення інвестицій в основний капітал з погляду зростання інвестиційної активності в реальному вираженні. Сюди належать усі заходи економічної політики, включно з тарифною політикою, заходи з підвищення конкуренції на внутрішньому ринку, підтримка імпортозаміщення (зниження впливу курсу гривні на ціну виробленої продукції).

□ Поліпшення менеджменту інвестиційних проектів, насамперед тих, що фінансуються за рахунок державних коштів. Контроль за доцільним витрачанням коштів і запобігання необґрунтованому зростанню цін у рамках реалізації проектів може істотно знизити інфляційну компоненту розширення інвестицій в основний капітал.

Формування власних інвестиційних ресурсів українських підприємств у 2019–2023 роках демонструє динамічні зміни, які значною мірою залежать від внутрішньоекономічних та зовнішніх чинників. Основні тенденції включають:

1. Значна залежність від власного фінансування:

○ Українські підприємства змушені все більше покладатися на власні кошти для фінансування інвестицій, що обумовлено обмеженим доступом до зовнішніх джерел фінансування. Це спричинено складною геополітичною

ситуацією, високими ризиками для інвесторів та недостатньо розвиненим фондовим ринком.

2. Скорочення обсягів зовнішніх інвестицій:

○ Через пандемію COVID-19, військові дії та економічну нестабільність в Україні спостерігалось зниження іноземного інвестування. Це змусило підприємства концентруватися на внутрішніх джерелах, таких як реінвестування прибутку та залучення ресурсів від засновників.

3. Проблеми із залученням кредитних ресурсів:

○ Низький рівень банківського кредитування реального сектора ускладнює можливість фінансування капітальних витрат. Багато підприємств стикаються з високими ставками за кредитами та обмеженим доступом до довгострокових позик.

4. Пріоритет на модернізацію та оптимізацію виробництва:

○ Значна частина власних інвестиційних ресурсів спрямовується на модернізацію виробничих потужностей, відновлення основних фондів і підвищення енергоефективності, що дозволяє скорочувати витрати на довгостроковий період.

5. Стримуючі фактори:

○ Високий рівень політичних та економічних ризиків, недостатня підтримка держави у вигляді податкових стимулів або пільгового фінансування стримують зростання інвестиційної активності.

Для стимулювання розвитку власних інвестиційних ресурсів підприємств необхідно удосконалити фінансово-кредитну політику, створювати умови для зниження ризиків та активніше залучати міжнародну фінансову підтримку.

Для активізації інвестиційних вкладень в Україні мають бути впроваджені комплекс заходів, який нівелював би ключові бар'єри та створив сприятливе середовище для інвесторів. Нижче подані основні пропозиції:

1. Поліпшення інвестиційного клімату

• Забезпечення верховенства права: гарантія захисту прав інвесторів, зокрема прозорість судових рішень і зниження ризиків рейдерства.

- Стабільність регуляторного середовища: передбачуваність змін у податковій і митній політиці, уникнення раптового введення нових правил.

2. Створення фінансових стимулів

- Пільгове оподаткування: зниження ставок податку на прибуток для стратегічних інвесторів або у пріоритетних галузях (наприклад, енергетика, інфраструктура, Military Tech).

- Доступ до кредитування: державні гарантії за кредитами, створення спеціальних інвестиційних фондів із пільговим фінансуванням проектів.

- Індустріальні парки: податкові пільги та державна підтримка для компаній, які працюють у таких парках.

3. Розвиток інфраструктури

- Розширення логістичних можливостей: модернізація транспортних мереж і портової інфраструктури.

- Відбудова зруйнованих територій: залучення міжнародних організацій до інвестування в інфраструктурні проекти відновлення.

4. Залучення іноземних інвесторів

- Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Світовий банк.

- Просування країни за кордоном: активна участь у міжнародних інвестиційних форумах і створення агентств із залучення інвестицій.

5. Стимулювання інновацій

- Підтримка стартапів: розвиток венчурних фондів і інкубаторів, надання державних грантів.

- Розвиток технологій: залучення інвестицій у IT, Military Tech, відновлювану енергетику.

6. Реформації державних інститутів

- Покращення державно-приватного партнерства: створення механізмів розподілу ризиків і прибутків між державою та бізнесом.

- Оптимізація дозвільної системи: скорочення часу на отримання ліцензій і дозволів.

7. Посилення регіональної політики

- Розподіл інвестицій між регіонами: створення стимулів для інвестування в менш розвинені області.

- Локальні інвестиційні програми: залучення громад і регіональних влад до участі у проектах.

Завдяки реалізації цих заходів Україна може створити конкурентний інвестиційний клімат, сприяти економічному зростанню та збільшити надходження прямих іноземних інвестицій.

Безсумнівно, запропонований перелік не є вичерпним і може бути доповнено й уточнено під час вироблення конкретних заходів стимулювання інвестиційного процесу. Головне, що в умовах жорстких ресурсних обмежень, які зберігаються, для його пожвавлення необхідне застосування всього наявного інструментарію економічної політики.

ВИСНОВОК

Відповідно до поставленої мети та завдань дослідження було отримано такі основні результати:

По-перше, було розглянуто основні теоретичні аспекти, що стосуються інвестицій, і проведено детальний аналіз сучасного стану інвестицій у зарубіжних країнах і України. Для досягнення цього завдання було розглянуто статистику інвестицій у світовій економіці, проведено порівняльний аналіз українських інвестицій та інвестицій зарубіжних країн, зроблено конкретні висновки на основі статистичних даних.

По-друге, при вивченні статистики було виявлено основні проблеми низької інвестиційної діяльності, а також було розглянуто, якою мірою можна їх вирішити.

По-третє, розглянуто ролі інвестицій та основні показники ефективності інвестицій.

По-четверте, проаналізовано структуру інвестицій зарубіжних країн. Роль і значення інвестицій необхідно розглядати з кількох позицій: економічної, науково-технічної, політичної та соціальної. Ці та інші переваги інвестицій є стимуляторами для розвитку національної економіки, і тому держава зобов'язана надавати істотну підтримку розвитку інвестицій.

Як показує статистика, структура інвестиційних вкладів у України зростає, але дуже повільно. При цьому, хоч держава і робить різні дії для розвитку цього сектора, спостерігаються маленькі позитивні тенденції. Під час аналізу було виділено низку проблем, які негативно впливають на розвиток інвестиційних вкладень. Але за прогнозами експертів, найближчими роками ці проблеми буде вирішено, тому що, держава взяла під контроль цей сектор економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. CASE Ukraine. Звіти про інвестиційний клімат.
2. Financial Times. Матеріали про інвестиції в Україну.
3. Reuters. Новини про інвестиції та бізнес в Україні.
4. The Economist. Оцінка ризиків та можливостей для інвесторів.
5. Transparency International Ukraine. Аналіз впливу корупції на інвестиційний клімат.
6. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент. Київ: Лібра, 2019.
7. Бойко І.І. (2023). "Інвестиційна політика України в умовах кризових явищ". Науковий вісник ХНУ, №2, с. 11-19.
8. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси. Київ: Атіка, 2020.
9. Гаврилюк Р.О. (2023). "Відновлювальна енергетика як пріоритет інвестицій". Енергетика України, №9, с. 70-79.
10. Герасименко О.В. Ринок цінних паперів. Київ: Кондор, 2022.
11. Гриценко А.І., Шаповалов Д.А. (2022). "Стратегія відновлення інвестиційного клімату України". Регіональна економіка, №4, с. 45-54.
12. Державна служба статистики України. Звіти та аналітика про інвестиційну активність в Україні. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
13. Економічна правда. Статті про інвестиції. Режим доступу: [epravda.com.ua](http://pravda.com.ua)
14. Європейська Бізнес Асоціація. Огляди про інвестиційний клімат України.
15. Єфіменко Т.І., Гринчук Д.В. Інноваційна діяльність та інвестиції. Київ: Академія, 2019.
16. Задорожний З.В. Економічна теорія інвестицій. Харків: Фактор, 2021.
17. Іванова Т.В., Савченко В.О. (2023). "Динаміка інвестицій в основний капітал України у контексті війни". Економіка України, №5, с. 15-23.
18. Ковальчук О.В., Тищенко В.І. (2022). "Проблеми та перспективи залучення іноземних інвестицій в Україну". Журнал європейської економіки, №4, с. 77-86.
19. Кореспондент. Аналітичні матеріали про інвестиційний ринок України. Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net>
20. JETRO Invest Japan Report 2023. Режим доступу: https://www.jetro.go.jp/ext_images/invest/ijre/report2023/ijreENreport2023.pdf
21. Кравченко Л.В. (2023). "Фактори ризику для інвесторів в Україні". Інвестиції: практика та досвід, №8, с. 40-49.
22. Крупка М.І. Економіка підприємств. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019.
23. Литвиненко І.П. (2020). "Роль інновацій у залученні інвестицій в Україну". Економічний аналіз, №6, с. 25-33.
24. Мазаракі А.А. Економіка України: перспективи та виклики. Київ: КНТЕУ, 2021.
25. Маргасова В.Г. Фінанси підприємств. Київ: Центр учбової літератури, 2021.

26. Національний банк України. Дані про прямі іноземні інвестиції. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
27. ОЕСР (OECD). Інвестиційна політика України. Режим доступу: <https://www.oecd-ilibrary.org/>
28. Панасюк Б.Я. Основи інвестиційного аналізу. Тернопіль: Економічна думка, 2020.
29. Підгорний О.М. (2021). "Інвестиційні потоки в агропромисловий комплекс України". Аграрна економіка, №1, с. 12-20.
30. Смирнова Н.В. (2021). "Сучасні тенденції у фінансуванні інвестицій". Фінанси України, №3, с. 31-38.
31. Ткаченко В.А. Інвестиційна діяльність підприємств. Донецьк: Видавництво ДонНУ, 2020.
32. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. Аналітичні огляди. Режим доступу: <https://www.uaib.com.ua/>
33. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83721>
34. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. – Суми : Університетська книга, 2023. – 702 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91523>
35. Завражний К., Кулик А. Аналіз моделі діяльності компанії як основа для успішної цифрової трансформації та сталого розвитку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2024. №1(111). С. 12-18. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-1-2> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/94966>
36. Кубатко О., Озімс С., Вороненко В. Вплив штучного інтелекту на прийняття бізнес-рішень. Mechanism of an Economic Regulation. 2024. № 1(103). С. 17-23. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/94995>
37. Кубатко, О., Вороненко, В., Дяденко, О. (2024). Цифрові трансформації для безпеки персоналу підприємства в умовах надзвичайних ситуацій. Mechanism of an Economic Regulation, 2(104), 46-53. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/96769>
38. Мельник Л. (2021) Сучасні тренди економічного розвитку: Досвід ЄС та практика України: підручник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: ПФ «Видавництво “Університетська книга”», 2021. 432 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89235>
39. Мельник Л.Г., Бурлакова І.М. Ключові засади формування соціальної солідарної економіки. Практики соціальної солідарної економіки: європейський досвід для сталого розвитку України: монографія / за ред. д-рки екон. наук, проф. І. М. Сотник. Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 10-23.
40. Мельник Л.Г., Бурлакова І.М. Форми соціальної солідарної економіки. Практики соціальної солідарної економіки: європейський досвід для сталого розвитку України: монографія / за ред. д-рки екон. наук, проф. І. М. Сотник. Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 24-34.

41. Мельник Л.Г., Бурлакова І.М., Чорток Ю.В., Ходаківська О.В., Коноваленко І. Економічні основи формування соціальної солідарної економіки в цифровому переході. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. №59. 2024. С. 26-36 <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-59-3>
42. Мельник, Л., Вороненко, В., Розгон, Ю., Ковальов, Б., Мазін, Ю. (2024). Вплив інтелектуального капіталу та штучного інтелекту на цифрові трансформації. Управління змінами та інновації, (9), 36-43. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/95156>
43. Мельник, Л., Карінцева, О., Калініченко, Л., Харченко, М., & Тарасенко, С. (2024). Цифрова трансформація бізнес-процесів в Україні: кращі практики вітчизняного бізнесу та сучасні виклики. Механізм регулювання економіки, (2 (104), 54-60. <https://doi.org/10.32782/mer.2024.104.07> <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/95813>
44. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621>
45. Практики соціальної солідарної економіки: європейський досвід для сталого розвитку України : монографія / за заг. ред. д-рки екон. наук, проф. І. М. Сотник. Суми: Сумський державний університет, 2024. ISBN 978-966-657-986-0. 137 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/97244>
46. Сотник І. (2018) Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – Суми: Університетська книга, 2018. – 572 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114>
47. Сотник І. М. Соціальна та солідарна економіка: електронний навчальний посібник. Суми: СумДУ, 2022. 247 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/88469>
48. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 1: Трансформації економічних систем: досвід ЄС в реалізації Industries 3.0, 4.0, 5.0: навчальний посібник / за ред. Л. Г. Мельника. Суми: Університетська книга, 2022. 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91526>
49. Сучасні тренди економічного розвитку. Книга 2: Кращі практики ЄС для сестейнового розвитку : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника, Ю. М. Завдов'євої. Суми : Університетська книга, 2022. 608 с. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91527>
50. Kalinichenko L., Melnyk L., Kubatko O., Burlakova I., Babych K., Pasko T. Wiki communities' management tools in conditions of digitization. Problems and Perspectives in Management. 2024. 22 (3). С. . DOI: 10.21511/ppm.22(3).2024.24.
51. Kubatko O., Ozims S., Voronenko V., Konovalenko I. Artificial intelligence for business efficiency and civil defence fostering. Economic Scope. 2024. № 190, с. 141-147. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/95127>
52. Melnyk L., Matsenko O., Kalinichenko L., Holub A., Sotnyk I. Instruments for ensuring the phase transition of economic systems to management based on Industries 3.0, 4.0, 5.0. Mechanism of Economic Regulation. 2023. No. 1. P. 34-40.

<https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.06>.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/91226>

53. Melnyk, L., Sommer, H., Kubatko, O., Rabe, M., Fedyna, S. The economic and social drivers of renewable energy development in OECD countries // *Problems and Perspectives in Management*, 2020, 18(4), срр. 37–48

[http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.04](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.04)

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82719>

54. Nikulina M., Sotnyk I., Derykolenko O., Starodub I. Unemployment in Ukraine's economy: COVID-19, war and digitalization. Mechanism of Economic Regulation. 2022. No. 1-2 (95-96). P. 25-32. DOI:

<https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.04>.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/89630>

55. Sotnyk I., Voronenko V., Maslii M., Nikulina M., Xing L. How digital transformation of the economy can improve employment in Ukraine. *Kyiv Economic Scientific Journal*. 2023. No. 1. P. 76-85. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-1-10>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/92320>

56. Tu Yu-Xia, Kubatko O., Karintseva O., Piven V. Decarbonisation drivers and climate change concerns of developed economies // *International Journal of Environment and Pollution*. 2021. 69. C. 112-129. DOI:

<https://doi.org/10.1504/ijep.2021.125194>.

<https://www.inderscienceonline.com/doi/abs/10.1504/IJEP.2021.125194>

57. Voronenko V., Kovalov B., Kharchenko M., Hrytsenko P., Omelyanenko V. The Development of the digital transformation of socio-economic and ecological systems. *International Journal of Ecology & Development*. 2024. Vol. 39. No. 1. P. 1-10. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10839944>

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/95121>

58. Zavrzhnyi, K., Kulyk, A., Voronenko, V., Sokolov, M., & Antunes de Abreu, O. (2024). Formation of strategic directions for the use of artificial intelligence in the enterprise to achieve the goals of sustainable development. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5(58), 470–483.

<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/97179>